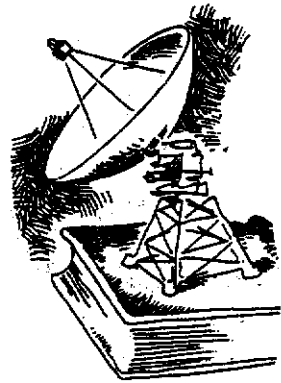

فقه و اینترنت

مجید غلامی جلیسه

اهمیت موضوع:

اطلاعات به مفهوم عام، انرژی غالب سده جدید، با سرعتی شگفت آور جایگزین صنعت متکی بر انرژی های فناپذیر می شود و بشر را با تجربه ای جدید از مسیر تکوین جامعه مواجه می سازد.^۱ این روند که هم چنان با سرعت ادامه می یابد، دو نتیجه اصلی را در بر دارد: *سناری و مطالعات فرهنگی*

الف. رشد دسترسی عموم مردم به کامپیوتر و تبدیل شدن آن به ابزاری عادی و معمولی به طوری که در حال حاضر در کشورهایمانند آمریکا، سوئیس و نروژ به ازای هر صد نفر به ترتیب ۱۰۴، ۱۱۱ و ۱۱۲ کامپیوتر وجود دارد؛

ب. افزایش کاربردهای مختلف کامپیوتر در امور مختلف، این موضوع به ویژه از نیمه دهه ۱۹۹۰ میلادی و با پدید آمدن اینترنت گرافیکی و توسعه تار جهان گستر (وب)^۲ به وضوح به چشم می خورد، به طوری که ایستگاه های اطلاعاتی اینترنتی در فاصله سال های ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۰ میلادی از حدود ۲/۵ میلیون

به حدود ۹۰ میلیون رسیده که به یقین، این رشد سریع، مرهون امکانات منحصر به فرد محیط وب در ترکیب متن، صوت، تصویر، فرامتن و... است.^۳

در حال حاضر صفحات وب که خود بخشی از اینترنت به شمار می رود، اصلی ترین ابزار برای دسترسی به اطلاعات آن است. آنچه شبکه وب را از سایر بخش های اینترنت متمایز می سازد و باعث رشد روزافزون آن می شود، سهولت اتصال، راحتی جست و جو و محیط فرامتنی و چند رسانه ای آن برای ارسال و دریافت اطلاعات است. امروزه، بیش از ۳۷۷ میلیون نفر در سراسر جهان از شبکه جهانی وب بهره می گیرند.^۴

امکان یادگیری در هر مکان و زمان، ایجاد حق انتخاب و استقلال برای کاربر به گونه ای که بدون هیچ محدودیت به هر قسمت از سایت مورد علاقه خود رفته و از آن استفاده می کند، امکان نمایش چند رسانه ای، بازخوانی و مرور مطالب و محتویات سایت به دفعات متعدد و... از جمله مزایای استفاده از اینترنت به شمار می رود.

دانش فقه و حقوق، به لحاظ جایگاهی که در زندگی فردی و اجتماعی انسان ها دارد همواره پرمخاطب ترین دانش ها بوده است و به همین جهت، پرنیازترین دانش ها به بهره وری از ابزار نو ارتباطی مانند اینترنت می نماید که متأسفانه به ویژه در حوزه های علمی شیعه، آن چنان که باید و شاید، در اختیار گرفته نشده است. البته گام های نخستین برداشته شده گسترش روزافزون آن را نوید می دهد. از این رو، آشنایی با این تلاش ها در درجه نخست و نقد و ارزیابی آنها در گام بعد، می تواند برای خوانندگان و دست اندرکاران این گونه تلاش ها سودمند باشد.

انواع پایگاه‌ها:

۱. پایگاه‌های مؤسسه‌ای (به‌طور عمده به مسائل و موضوعات فقهی می‌پردازند)؛
 ۲. پایگاه‌های حقوقی قضایی (به‌طور عمده به مسائل و موضوعات حقوقی می‌پردازند)؛
 ۳. پایگاه‌های علماء (به آراء و آثار و فتاوی فقهی مراجع و علماء اختصاص دارند)؛
 ۴. پایگاه‌های دینی (در ضمن دیگر موضوعات دینی، به فقه هم می‌پردازند).
- در این شماره، تنها مجال معرفی پایگاه‌های مؤسسه‌ای و حقوقی قضایی در ایران فراهم است:

پایگاه‌های مؤسسه‌ای

[۱]

عنوان سایت: مؤسسه دائرة المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت (ع)

مدیریت سایت: مؤسسه دائرة المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت (ع)

زبان سایت: فارسی، عربی، English، French

آدرس سایت: [http:// www.islamic feqh.com](http://www.islamic feqh.com)

پست الکترونیک: feqh@islamic feqh.com

این سایت که پایگاه اطلاع‌رسانی یکی از فعال‌ترین مؤسسات فقه پژوهی ایران به شمار می‌رود، تنها به مقوله فقه می‌پردازد و می‌توان آن را پایگاهی فقهی خواند. بخش‌های این سایت عبارت است از:

۱. حکم مقام معظم رهبری، ۲. ریاست مؤسسه، ۳. معرفی مؤسسه،
۴. فصل‌نامه فقه فارسی، ۵. فصل‌نامه فقه عربی، ۶. فصل‌نامه عربی المنهاج، ۷. بیانات مقام معظم رهبری، ۸. توضیح المسائل امام خمینی (ره)،
۹. کتاب‌های منتشره، ۱۰. الغدیر، ۱۱. شبکه جهانی اطلاع‌رسانی فقه اهل بیت، ۱۲. پرسش و پاسخ، ۱۳. فرم نظرخواهی.

از جمله مهم‌ترین بخش‌های این سایت آرشیو مجله‌های فقه فارسی، فقه عربی و المنهاج است که به صورت تمام متن^۵ در این سایت قرار گرفته و از

جمله منابع به روز برای محققان عرصه فقه به شمار می رود.
متن کامل کتاب های منتشر شده مؤسسه دائرة المعارف فقه اسلامی را در
بخش کتب منتشر شده این پایگاه، می توان یافت. از جمله کتاب های فقهی
تمام متن در این پایگاه به کتابهایی چون: مقالات فقهیه، فقهیات بین السنة
والشیعه، التقليد، الاجتهاد والتقليد و ... می توان اشاره نمود.

[۲]

عنوان سایت: سایت حج

مدیریت سایت: سازمان حج و زیارت

زبان سایت: فارسی، عربی، English

آدرس سایت: [http:// www.hadj.ir](http://www.hadj.ir)

پست الکترونیک: beseh@hadj.ir

این سایت دارای بخش هایی چون: اسرار و معارف حج، مناسک و فقه
حج، افکار و اندیشه ها، حج در آئینه ادبیات، اماکن و آثار حج، تاریخ و
رجال، خاطرات، بهداشت در حج، مسائل جاری و اجتماعی حج،
کتاب شناسی حج، پیام مقام معظم رهبری به حجاج بیت الله الحرام، تصاویر،
تازه های سایت، کتاب ها و نشریه زایر است.

موتور جستجوی محتوایی سایت، به کاربر این امکان را می دهد تا
موضوع مورد نظر خود را با استفاده از کلید واژه ها در میان موضوعات، کتب
و عکس ها جست و جو کند.

[۳]

عنوان سایت: مرکز

مدیریت سایت: مرکز المعجم الفقهی

زبان سایت: عربی

آدرس سایت : <http://www.almarkaz.net>

پست الکترونیک : info@almarkaz.net

این سایت که پایگاه مؤسسه مرکز معجم فقهی حضرت آیت الله العظمی گلپایگانی (ره) به شمار می رود، دارای بخش هایی چون : معرفی مرکز و دلایل و چگونگی شکل گیری آن، معرفی برنامه المعجم و قابلیت های آن، به ضمیمه امکان جستجوی عناوین کتب و مؤلفان این نرم افزار، بیان اشکالاتی که در نرم افزار معجم فقهی رخ می دهد و راه حل های آن و ... است.

پایگاه های حقوقی

در این جا آن دسته از پایگاه های حقوقی معرفی می شوند که بیشتر با مسائل فقهی درآمیخته است.

[۱]

عنوان سایت : دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی

مدیریت سایت : دانشکده حقوق و علوم سیاسی

زبان سایت : فارسی ، English

آدرس سایت : <http://lp.atu.ac.ir>

پست الکترونیک : atu.ac.ir@lp_info

این سایت یک پایگاه دانشگاهی است که منابع و مطالب فقهی و حقوقی را با گستره پژوهش جهانی دربر دارد. از جمله بخش های مهم و جالب توجه این پایگاه، بخش منابع حقوقی اینترنت است. بانک اطلاعات سایت های حقوقی دنیا شامل منابع رشته های حقوقی، اسناد و قوانین، مجلات حقوقی، نهادهای ایرانی، نهادهای بین المللی، نهادهای قضایی و رویه قضایی ایران، نهادهای قضایی بین المللی، فقه و علوم اسلامی، حقوق تطبیقی، کتاب شناسی و ... را در این بخش می توان یافت.

[۲]

عنوان سایت : حقوقدانان

مدیریت سایت :

زبان سایت : فارسی ، English

آدرس سایت : <http://www.hoghooghddanan.com>

پست الکترونیک :

مصوبات حقوقی مجلس ، حقوق اسلام ، حقوق بین الملل ، حقوق خصوصی ، حقوق جزا و جرم شناسی ، حقوق بشر ، حقوق زنان ، اسناد و قوانین ، پرسش و پاسخ حقوقی ، موضوعات و مقالات فقهی و ... از جمله بخش های مهم این سایت به شمار می رود . ارائه مسائل مهم و به روز حقوقی ، در صفحه اصلی ، با امکان بحث و تبادل نظر میان کاربر و نویسنده ، از جمله مزایای این سایت به شمار می رود . هم چنین امکان جست و جوی مطلب مورد نظر کاربر در میان مطالب سایت در همان صفحه اصلی سایت به صورت کلیدواژه ای ، قرار داده شده است .

[۳]

عنوان سایت : سیستم قوانین و مقررات کشور

مدیریت سایت : شرکت داده پرداز

زبان سایت : فارسی ، English

آدرس سایت : <http://dls.dpi.net.ir>

پست الکترونیک : dls_sales@dpiran.net

سیستم قوانین و مقررات کشور در حقیقت بانک اطلاعات قوانین و مقررات منتشر شده کشور ، از سال ۱۳۸۵ تاکنون است . این سیستم به صورت رایالی بوده و کاربر برای عضویت در آن ، باید مبلغ مورد نظر را بپردازد و با دریافت کد ورودی از این سیستم استفاده کند .

در این سایت ضمن معرفی این سیستم و ویژگی های آن و نحوه عضویت و قیمت آن ، امکان استفاده به صورت مهمان برای آشنایی با این سیستم نیز فراهم شده است .

[۴]

عنوان سایت : قوانین

مدیریت سایت : معاونت قضایی آموزشی و تحقیقات دادگستری کل استان تهران

زبان سایت : فارسی

آدرس سایت : <http://www.ghavanin.com>

پست الکترونیک : info@dadgostary.com

سایت بانک قوانین کشور و بانک مقالات حقوقی، این امکان را برای کاربران فراهم آورده که براساس عنوان قانون، کلمات متن، کلیدواژه و یا موضوع و دیگر گزینه‌ها در میان قوانین به جست‌وجو پردازد، و یا در بانک مقالات حقوقی عنوان مقاله، کلمات متن، منابع مقالات، تاریخ انتشار را جویا شود و بعد از آن که جست‌وجو انجام شد، با کلیک بر روی عنوان مورد نظر، به متن کامل مقاله دست یابد.

[۵]

عنوان سایت : دادگستری استان تهران

مدیریت سایت : دادگستری کل استان تهران

زبان سایت : فارسی، عربی، English, French

آدرس سایت : <http://www.dadgostary-tehran.ir>

پست الکترونیک : info@dadgostary-tehran.ir

قضاوت، آشنایی با قوه قضائیه، دیدگاه‌های قضایی، گزیده قوانین، مقالات، تازه‌ترین مصوبات، مطبوعات روز و ... از جمله بخش‌های این پایگاه به شمار می‌رود.

هم‌چنین برای کاربر امکان جست‌وجوی مطالب سایت، و جست‌وجوی اطلاعات آرای دادگاه‌ها و نظرات مشورتی، به صورت پیشرفته و هم‌چنین پرسش و پاسخ حقوقی نیز در این سایت فراهم شده است.

[۶]

عنوان سایت: مجمع علمی فرهنگی مجد

مدیریت سایت: سید عباس حسینی نیک

زبان سایت: فارسی

آدرس سایت: <http://www.ghavanin.com>

پست الکترونیک:

نمایشگاه و فروشگاه بیش از هزار عنوان کتاب، نرم افزار و مجله حقوقی، بانک قوانین جاری کشور، مشاوره و وکالت، مجله حقوقی مجد (مقالات، نقد، مصاحبه، نهادهای حقوقی، آزمون های حقوقی، سایت های حقوقی، اخبار حقوقی و معرفی چهره های ماندگار) و گفت و گو، از بخش های این پایگاه به شمار می رود.

امکان جست و جو در سایت و بانک های اطلاعاتی موجود در سایت، از ویژگی های بارز این پایگاه است.

پی نوشت ها:

۱. در رابطه با رشد روزافزون اطلاعات بنگرید به: نسخه پژوهی (دفتر یکم)، مجید غلامی جلیسه، مقاله «جست و جو در بانک های اطلاعاتی نسخ خطی در ایران»/ ۶۶۴، به کوشش ابوالفضل حافظیان، مؤسسه اطلاع رسانی مرجع، خانه پژوهش قم، ۱۳۸۳ هـ. ش، صفحه ۶۶۴.

2. World Wide Web.

۳. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، غلامعل منتظری، مقاله «توسعه مبتنی بر فناوری اطلاعات محور آینده نگری در نظام آموزشی کشور»/ ۱۰۰، ش ۲۵، پاییز ۱۳۸۱.

۴. فصل نامه کتاب، سعید رضایی شریف آبادی، و نوشین فرودی، مقاله «ارزیابی صفحات وب کتابخانه های دانشگاهی ایران و الگوی پیشنهادی»/ ۱۲ و ۱۳، ش ۵۲، زمستان ۱۳۸۱: ۱۲-۱۳.

5. Full text.